

IMRE ZOLTÁN

Juhász Gyula, Máramarossziget, Nagyvárad

Múzeumi gyűjteményünk tanulmányozásakor kezembe került egy kedves történet. Juhász Gyuláról szól, egy emlékről, melyet Dr. Pogány Sándor vetett papírra. Olvasásakor bepillantást kaptam Juhász Gyula máramarosszigeti tanári éveibe. Olyan történet ez, amit nem hagyhatok bezárva a sötét, speciális állagmegőrző dobozban. Talán egy olyan pillanatot örökít meg, amelyről kevesen tudnak. Pogány Sándorról sok adatot nem találtam, csak annyit, hogy 1956-ban a szatmári Maxim Gorkij irodalmi kör tagja volt, de tény, hogy

IMRE ZOLTÁN (1976, Nagyvárad) kultúrantropológus, a nagyváradai Ady Endre Emlékmúzeum vezetője. Utolsó éves hallgatója a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara doktori iskolájának.

tanára volt Juhász Gyula Máramarosszigeten. A történetből az is kiderül, hogy egyik kedvenc tanítványa volt Juhász Gyulának, sőt 1913 májusában meglátogatta a költőt a Rókus kórházban annak budapesti öngyilkossági kísérlete után. Ekkor Pogány is Budapesten élt.

Juhász Gyula 1906. június 6-án tett tanári vizsgát, és ugyanabban az évben kezdte pályafutását a máramarosszigeti piarista gimnáziumban. Nem állt távol tőle a piarista oktatási felfogás, mivel 1893-tól 1902-ig a szegedi piarista gimnázium diákja volt. 1899 augusztusa és 1900 májusa között piarista novícius Vácott. Vallássossága és meghitt elmélkedései, ábrándozásai készítették arra, hogy a papi hivatást válassza, de hamar rájött, hogy bíráló szabad szelleme és talán a szerelemről vallott felfogása sem engedheti papi hivatásának kibontakoztatására. Máramarosszi-

*Néhányan a holnaposok közül
egy korabeli rendezvényen*

*Juhász Gyula 13 évesen.
A nagyváradi Ady Endre
Emlékmúzeum
gyűjteményéből*

geten magyar nyelvet és latint tanított, s az iskola diákjai végtelenül kedves, csendes tanárként tartották számon. Ez az eldugott vidék nem volt jó hatással a költőre. Nagyváro— sokra, komolyabb lehetőségekre gondolva, sokszor sétált vagy ücsörgött egyedül az Iza partján. Itt nem volt társasá— ga, költészetének pedig nem volt visszhangja. A gimnázium— ban a gyerekek kacaja, öröme tarthatta benne a lelket, de sem sokáig. Idegbaja talán itt kezdődik; örökös fejfájással, depresszióval küzdött, és az öngyilkosság gondolata is fel— merült már benne. Pedig ha tudta volna, hogy Budapesten már a nagyok közé sorolják... Első verseskötete 1907-ben Szegeden látott napvilágot.

Aztán jött a megoldás, 1908-ban Nagyváradra kerül a pre— montrei gimnáziumba, helyettes tanárnak. A vér városa, a Pece-parti Párizs jó hatással van a költőre. A Holnap irodalmi társaság egyik alapítója, Babitscsal és Adyval együtt országos hírnévre tesz szert. Itt ismeri meg Sárvári Anna színésznőt, ekkor kezdődik a reménytelen szerelem. Juhász Gyula költői gényusa megkérdőjelezhetetlen. Életének további alakulása

már egy másik történet... Mindig visz— szatéró depressziója folyamatosan romlott. 1914. március 6-án a pesti Nemzeti Szállóban mellbe lőtte magát. Ekkor újra a Rókusban találta magát, de immár lőtt sebbel. A golyót nem távolították el, élete végéig a tes— tében maradt.

1937. április 6-án, Szegeden veronállal vetett véget életének.

„(...) Az ágyra nézek. Álmodom. / Nagyon fáradt vagyok. / Ki fekszik ott, az ágyamon? / Egy nyíltszemű halott! // Mit akar? Vére még tüzel / És szeme még ragyog, / Láztól piros még homloka! / Most látom: én vagyok!” (Juhász Gyula: *Én is meghal— tam*, 1907)

Juhász Gyula szülőháza.

Parobek Alajos rajza

1506

MUSEUM
MEMORIAL
A. B. V.
No. 1239

GANITVÁNYA VOLTAM JUHÁSZ GYULÁNAK

1907-ben borusan, szürkén köszöntött be Szeptember elseje. A máramarosszigeti piarista gimnázium öreg épülete nyomasztó hangulatot váltott ki az ódon kapu előtt várakozó kisdiakok szívéből, akik az új tanév kezdetét várták. . . A Szalaván-hegy felől komor felhők nyomultak előre, eltakarva a már gyengén sütő napot is, mely--- az itt-ott előbukkanó sugaraival néha végigsimogatta a gondbamerült kis arcokat. Izgatottan várták a nyolc órát.-

Pont nyolckor kitarult a kapu és mindenki az osztályába sietett.-

Hosszu percek után elült a lármás zaj, csak halk moraj zsongott a teremben... 9 órát csengetett az iskola csengője. Az osztályban halálos csend lett. Kinyílt az ajtó és ekkor--egy sápadt kisbajuszu fiatalember társaságában belépet dr. Keller Iános igazgató. Az igazgató bemutatta nekünk a magyar és latin nyelv tanárunkat, az új osztályfőnökünket, Juhász Gyulát. Néhány buzdító szó után az igazgató elhagyta az osztályt és mi egyedül maradtunk az új osztályfőnökünkkel.-

Juhász Gyula megállott a katedra előtt és szótlanul nézegette a kis embereket. Egy pillanat elég volt ahhoz, hogy az egész osztály szívébe zárja ezt a szomorú, csendes embert.

Új osztályfőnökünk leült a katedrahoz, elővette az osztálykönyvet és sorba felszólított mindenkit. Minden kis diákot szemügyre vett, kérdezett egyet-mást, majd beírta nevét kis noteszébe is. Ré^lám került a sor. Kopott ruhám, sápadt arcom és rövidre nyírt hajam könnyen elárulta hovatartozásomat.

Mi a foglalkozása apádnak?-- kérdezte.

---Erdőirtó famunkás. Most munka^lnélküli, de ha beáll a tél és megkezdődik a fakitermelés, biztosan fog állást kapni--válaszoltam.

--- Miből éltek most?

---Anyám tud varni.

--- Hány gyerek van?

--- Négy, én vagyok a legnagyobb.

Mégegyszer rámnézett s tovább szólította a következőket. Ez az emberi érdek és szokatlan volt abban az iskolában.